

Ese odata in septemana:
Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopéscá. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contiinu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la '220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se iutr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Lupt'a romaniloru din eparchi'a Aradului pentru independenti'a loru ierarchica.

In timpulu din urma mari si importante lucruri se seversira in gremiuu metropoliei ortodoxe romane din Ungari'a si Ardélu.

In acestu timp, fia cá metropoli'a nóstra suferi un'a din cele mai grele lovituri priu mórtea restauratorului ei, a nevitaverului metropolitu Andreiu Siaguna, fia cá amórea cresinésca se vede chiar infectata de nisce simptome regretabile ale neintielegerei si malcontentiei. — cefe intemplate si sevirsite, aiba ele si o dosa din partea rea, le primimu cu placere, ca pre nisce dispusetiuni ale provedintiei, si urmari ale sortii ómenesci.

Adunariile nóstre bisericesci, congresele nationali si sínódele eparchiali, fia de ori-ce natura, se potu asemena cu ospetiulu santu, ce a facutu Domnulu, la care astadi sunt chiehati fora deosebire toti fii dreptucerdintiosi ai metropoliei nóstre ortodoxe. Betranii au jertfitu si a perseveratu multu ca se póta gusta veseliele acestoru sante ospetie, ci-nu toti au avutu fericirea se ajanga pana in dilele nóstre. Aceia au saditu pomulu érnói culegemu fructulu.

Dar se nu uitamu vr'odata pre factorii cari au contribuitu la ridicarea edificiului maretu alu reinviatelor nóstre metropolii, ci se pretiuimu chie si cea mai mica pétra din acestu edificiu pretiosu alu poporulu romanu ortodoxu din partile Ungariei si ale Ardélului.

Unulu dintre factorii ce au luptatu si au contribuitu multu la restaurarea metropoliei romane ortodoxe a fostu si poporulu romanu din eparchi'a Aradului. Primele incercari pentru restaurarea acelei venerabile metropolii se fece la anulu 1848 prin o petitiune aster-nuta la Maiestatea Sa imperatulu de Andreiu Siaguna, atunci episcopu alu Ardélului.

Glasulu acestui archipastoriu la o lupta comuna, pentru revindicarea drepturilor vechiei metropolii, si pentru independenti'a ierarchica, ca trimbiti'a unui archangelu strabatú tóte unghiurile pre unde se aflau fii credintiosi aceleiasi metropolii.

Romani banatieni in acelu anu (1848) tienu o adunare generala in Lugosiu, in care dechiarara cu o inima si unu cugetu de cea mai inteligétre cestiunea despartirii de serbi si restaurarea metropoliei romane. *)

Fratiloru banatieni au urmatu apoi la 1849 romanii din dieces'a Aradului cu sinodulu dela Chisineu, despre care sinodu, durere, desi tienu numai cu 25 ani nainte de ast'a — nu avemu date positive; insa cu atátu mai detaiate cunoscintie avemu despre sinodulu ce acést'a eparchia a tienu in anulu 1850.

Intru adeveru, o diecesa romana, ca dieces'a Aradului in carea elementulu serbescu érá fórté pucinu, nici

nu potea fi indiferenta la ócasiune binevenita pentru eluptarea drepturilor pierdute ale ierarchiei romane. Anulu 1848 pentru cei din dieces'a Aradului in specia, a fostu unu anu avantajosu din mai multe puncte de vedere.

Inainte de acestu anu, precum se scia, in fruntea diecesei nóstre se aflau episcopi numai de neamu serbescu, cari desi, cu pucina esceptiunei, erau nisce pastori evlaviosi si cu inima buna catra turm'a lor, totusi cause nationale n'au folositu multu.

La acelu anu memorabile insa eparchi'a Aradului avea de episcopu alu seu pre unu barbatu romanu si de inima si de cugetu, pre fericitulu episcopu Gherasimu Ratiu, care pricependu glasulu timpului, n'a esitatu unu momentu macaru a lucrá pentru usiorarea starei deplorabile a clerulu si a poporulu seu credintiosu, si pentru reinfintiarea metropoliei ortodoxe romane.

La convocarea episcopulu Gherasimu Ratiu, se tienu in biseric'a catedrala de aici sinodulu memorabile dela 23 Iuliu 1850. Despre acestu Sinodu vorbesce si Par. N. Pope'a in opulu seu „Vechi'a Metropoli'a” la pag. 163, unde dice cá la p. 7. din petitiunea acestui sinodu cátra Maiestatea Sa, romanii ungureni „se dechiarara serbator-esce si ei pentru restaurarea metropoliei celei vechi canonice nationale“.

Sinodulu acést'a constatatoriu din 26 membri este celu d'intaiu in care eparchiotii aradani saturati de curatel'a ierarchiei serbesci si ne mai putendu suportá impilarile straine au facutu pasi seriosi la locurile mai inalte pentru recunóscerea si sustienerea in integritate a asiediaminteloru bisericeii ortodoxe. Inainte de tóte sinodulu cere in petitiunea aster-nuta la Maiestatea in 13 puncte, ca limb'a romana, ca limb'a poporulu se se pestredie nevatemata, si in propoveduirea invetiaturei evangelice capii si preotii bisericeiloru romane se o folosésca eschisivu. Protestéza sinodulu cu tóta demnitatea contra definitiunii de: „biserica greco neunita“ cu care alte confesiuni reuvoitorie porecléza biseric'a nóstra, si cere espresu a se numi „biserica resariténa.“

Spiritulu si directiunea in care a lucratu acestu sinodu ar face onóre chie si sinodeloru nóstre. Ceea ce ne convinge pe deplinu cá o mana de ómeni resoluti produce cu multu mai mari rezultate decâtu chie o tabera de lasi si nepasatori. Si déca mórtea episcopulu Ratiu nu urmá inca in acelu anu, candu se tienu si sinodulu, cine scia, déca causele nóstre bisericesci nationale nu-si aflau mai repede solutiunea dorita de poporu?

Avendu togmai la mana unu esemplariu autenticu din protocollulu acelu sinodu, *) am crediutu a face placutu servitiu publicandulu in colónele acestei foi, cu atátu mai vertosu cáci lucrarile insemnate ale aceliiasi sinodu la fórté pucini sunt cunoscute, si ele intru adeveru merita a fi bine cunoscute la toti. (mb.)

*) Multiamita dñi Petru Popovicin profesorulu de rituale la inst. teologicu, care avú bunatatea a ne pune in posesiunea acestui esemplaru.

*) Vechi'a Metropoli'a. N. Pope'a.

Din „Curierulu“.

Dumineca in 22 Dec. la Sant'a Mitropolie, dupa cum anunciasem, urmă un'a din cele mai sacre si grandioase servicii: consacrară in episcopu a parintelui Archimandritu Calinicu egumenulu de la St. Spiridonu. Inaltu pré Santitulu Mitropolitu, Episcopulu Suhopanu, Epis. Bobulescu si Epis. Ieremia au cooperatu la acestu serviciu rar bihericescu. Catedral'a in splendóra sa divina erá si gramedita de crestini piosi atrasi de acésta solemnitate. Dupre finirea serviciului, Inaltu pré Sant'i'a Sa primi in palatulu mitropolitanu gratularile Inaltului cleru si a cetatieniloru, pe candu noulu consacratu episcopu rosti urmatórele:

Inaltu Prea Santite si multu milostive stapane!

Buna vointi'a a Inaltu Preasantiei Vóstre si a inbutului Nostru Domnitoru Carolu I, si mai pre susu de ea, efectulu nevedutu alu vointiei Marelu Pastoriu m'au radica tu asta-di la demnitátea Arhieriei.

Ingrijirea providentiei de mine, voindu ca din fregada vrasta, se fu crescutu si educatu de Inaltu Preasanti'a Vóstra in viétia spiritu-ala 24 de ani, este cu neputintia amintindu-mi invetiaturile ce mi-au inspiratu esemplile apostoliei Vóstre, a nu me cutremurá la intrarea mea in nou'a cariera.

Intru adeveru, déca dupa cuventulu Apostolului, *fie-care trebue a lucrá cu frica pentru mantuirea sa proprie*, cátu de mare trebue se fie frie'a candu e chematu a lucrá pentru mantuirea altora!

Esprimandu dara Inaltu Pré Santiei Vóstre, adunc'a mea recunoscintia, pentru sollicitudinea parintésca ce ati avutu tot-deuna pentru mine, si viea mea multiamire Prea Santitiloru Episcopi, carii au bine-voitu a participá la actulu hirotoniei mele, me incredintiezu cu tóta umilinti'a puterii santeloru si placuteloru lui D-dieu rugaciunile Vóstre, cu alu caroru ajutoru numai, credu in greu'a chiamare, a putea *luá aminte de mine insumi si de turn'a intru care Duhul Santu m'a pusu Episcopu, ca se pascu Biseric'a Domnului, care o au castigatu cu scumpu sangele seu*. (Fapt. Apos. 20, 28.)

La aceste cuvinte Inaltu Pré Sant'i'a Sa Mitropolitulu aduncu miscatu si cu ochii plini de-o umilintia duhovnicésca si bucurie cerésca respunde:

Iubite in Christosu Frate!

Este mangaitoriu pentru Noi a vedé, cá pentru simtiemintele de recunoscintia de care esti inspiratu si pentru dragóstea ce din copilarie ai avutu catra Biserica cultivandu talentulu ce ti-s'a datu spre podoab'a ei, Ddieu a binecuventatu asta-di aceste calitati a Fratiei Tale, alegandu-te prin Smóreni'a Nóstra la marele daru alu Arhieriei.

Ca tot-dea-una si acuma, rugandu pe D-dieu se te intarésca si se te conduca pe calea in care ai intratu, ti-recomandu, iubite Frate, se te dedai in totulu marei indatoriri a Arhieriei care nu se putea mai bine manifestá decatu prin dragoste. *Dragóstea dice Apostolulu, neamuriloru: indelungu rabda, se milostivesce, nu pismuesce, nu se inaltia, nu trufesce, nu defaima, nu cauta a le sale, nu se manie, nu graiesce reulu, nu se bucura de nedreptulu, ci se bucura de adeveru. Tóte le sufere, tóte le crede, la tóte nedejde are, tóte le rabda: dragóstea nici odinióra nu cade.*

Sinodulu diecesei aradane tienntu in biseric'a catedrala romana din Aradu la 23 Iuliu an. 1850.

Dupa oficiós'a conchiamare a Marirei Sale Présantitului Domnu Gerasimu Ratiu Episcopulu diecesei Aradului de religionea resariténa adunatii medulari ai sinodului, si anume din partea clerului: Atanasiu Bosco protopresbiteru si presiedintele consistoriului Oradii-mari, protopresbiterii: Giorgiu Danu alu Chisineului, Teodoru Popoviciu alu Siriei, Ioane Ratiu alu Aradului, Arseniu Adamoviciu alu Beinsului, Terentiu Ratiu alu Borosineului, Gavriilu Neteu alu Luncii, Petru Moldovanu alu Halmaგიului, Simeonu Bic'a administratorele Beliiului, mai departe Giorgiu Tiaposiu, Genadiu Popescu, Iosifu Belesiu, Teodoru Bucatosiu, Ioane Munténu, asessori consistoriali; Mironu Nicodimu, Petru Chirilescu si Georgiu Vasileviciu parochi; ér' din partea mireniloru: Ioane Arcosi senatorele l. r. cetati a Aradului, Mihailu Cociub'a fiscariu ordinariu, — Giorgiu Pop'a jude cerculariu, — si Giorgiu Cab'a comisariu frumentariu. — ai comitalului Aradu; Dr. Atanasiu Siandor profesorulu de preparandiu, Ioane Popoviciu, Grigoriu Popoviciu, Dimitriu Haic'a si Paulu Petrila, — advocati, infacisiandu-se la Marirea Sa mai susu titululu Episcopu, de aci dd. Atanasiu Bosco si Ioane Ratiu in

tipu de deputati s'au trimisu la Marirea Sa d. Ioane Atzél Reg. Comisariu alu Sinodului, ca se-lu insciintieze: cumcá Marirea Sa Episcopulu si medularii Sinodului adunati dorescu, si lu-róga: ca cu fiinti'a sa de facia la chiamarea Duhului Santu se se milostivésca a ne imbucurá, cárei rugari si dorintie Marirea Sa Ces. Reg. Comisariu plecandu-se, cu totii au mersu la Biserica, unde cu cuceria ascultandu Sant'a Liturgia, sub carea reprezentantii clerului dupa datin'a la tóte Sinódele observata s'au cuminecatu; ér' dupa sevarsirea Santei Liturgii a urmatu chiamarea Duhului Santu, carea s'a sevarsitu cu unu cuventu potrivitu impregiurariloru, rostitu de Marirea Sa Diecesanulu Episcopu, in care la urma insciintiandu pre poporu, cumca dupa mai inaltele porunci, in Sinodu numai cei chiamati potu avé parte, a sfatuitu pre cei nechiamati a se indepartá din Biserica, ce intemplandu-se, Marirea Sa Diecesanulu Episcopu a cuprinsu presidiulu, si presentandu Sinodului pre Marirea Sa d. Ioane Atzél, ca despre partea inaltei ocármuiru la Sinodu numitu Regescu Comisariu, a deschisu Sinodulu.

Deschisu fiendu Sinodulu Marirea Sa Diecesanulu Episcopu aducendu inainte marea indurare, si parintésca a ingrigire a Majestatii Sale, pré bunului nostru Monarchu, credinciosiloru Bisericeii resarítene a Diecesei acesteia prin dat'a voie: de a tiené Sinodu impartasita, de carei aseminea indurare acésta Diecesa nu s'a potutu bucurá, si marindu marinimitatea, si binefacetóri'a priveghiare asupra supusiloru sei, pe langa dechierarea omagiului neclatitei credintie, carea poporulu de natiunea romana, catra domnitórea casa Austriaca, si in cele mai pericioase timpuri ale turburarei necontentitu si nepreruptu o a pastratu, pré umilita multieamita aduce, si de nou in numele Sinodului si a poporului, carele este prin Sinodu reprezentatu a dechiaratu: cumca precumu pana acum, asia si de aci inainte precumu singuru, asia si medularii Sinodului, si totu poporulu pastorescii sale ingrigiri supusu, catra inalta domnitórea casa Austriaca, catra inaltulu Tronu, si Majestatea Sa Franciscu Iosifu I, pré bunulu nostru Monarchu, pentru acarui indelungata viétia, si norocósa stapanire ferbinti rugatiuni inaltia catra atotu puterniculu parinte, — pururea credintiosi voru remané, ér' mai in urma cuventulu seu l'a incheiatu cu o rugare, catra Marirea Sa Reg. Comisariu indreptata: ca se binevoésca acésta dechierare omagiala a credintiei, si iscusitele simtieminte la timpulu seu a le susterne Majestatii Sale. Dupa acést'a Marirea Sa Reg. Comisariu descoperindu bucuri'a Sa cumca prin acést'a a dobanditu ocaziunea de a dovedí, incátu dorescu fericitarea si inaintarea natiunei romane, dechiaru: cumca tóte lucrurile sinodului, care nu s'ar inprotivi cu strens'a sa instructie, singuru le va partiná la mai inaltulu locu; deci dara provochiadia Sinodulu: ca in sfaturile sale, de dupa instructi'a dobandita, dela lucrurile ce se atingu ce Biserica, scóla si crescere nici decátu se nu se abata. In urma Marirea Sa de deschisu dechierandu Sinodulu, tienerea siedintiei de intaia s'a hotarítu pe mane adeca

24 Iuliu la 9 óre de diminetia, si cu acést'a s'a incheiatu adunarea.

5 Augustu 1850. 24 Iuliu si urmatórele dile, sub presiedinti'a Marirei

Sale a Domnului Gerasimu Ratiu Diecesanului episcopu de relegea resariténa, in fiinti'a de facia a Marirei Sale Domnului Ioane Atzél, Reg. Comisariu, si a tuturor sus insemnatiloru medulari ai Sinodului, in Biseric'a romana Catedrala din Aradu tienendu-se Diecesanu Sinodu, urmatóriale obiecturi s'au luat sub desbatere.

1. La propunerea Marirei Sale diecesanului Episcopu: ca spre ducerea protocolulu Sinodului, ar fi se se aléga doi notari unulu din partea clerului, altulu din partea mireniloru; cu o invoire s'au alesu: despre partea clerului Petru Chirilescu parochulu Chitighadiului, ér' despre partea mireniloru Ioane Popoviciu advocatu; spre ce s'a determinatu:

Alesii notari se indrumédia a cuprinde locul seu, si a urmă chiamarei loru.

2. S'a cititu oranduel'a Escelentiei Sale de Geringer plenipotentialulu Ces. Reg. Comisariu in trebile civile a Ungariei, din 20 Aprile a. c. de sub nrulu $\frac{616}{G. g.}$ prin carea in urmarea inaltului Rescriptu a Ministeriului trebiloru din Iuntru, din 18 Aprile a. c. de sub nrulu $\frac{2308}{M. I.}$ se face cunoscutu Marirei Sale Diecesanului Episcopu, dobandit'a voie spre tienerea Sinodului diecesanu asia si aceea: cumca la Sinodu din cleru numai Protopresbiterii se potu chiamá, ér' numerulu mireniloru se hotaresce pe jumetatea reprezentantiloru clerului.

Mai departe s'a cititu oranduel'a Marirei Sale De la Motte Consiliariului de sectiune, prin carea se face cunoscutu: cumca prin inaltulu ministerialu Rescriptu, spre reprezentarea Marirei Sale Diecesanului Episcopu in 22 Iuliu a. c. sub nrulu 2844 de-

datu, este iertatu in loculu nepotinciosiloru protopresbiteri din numerulu consistorialiloru asessori, professoriloru de Teologia, si altoru harnici parochi in tipu de substituti a se chieamá la Sinodu tienendu-se totu-si numerulu hotaritu; spre care s'a determinatu:

A se inprotocolá, si spre pastrare in archivulu Diecesei a se pune.

3. Marirea Sa Diecesanulu Episcopu, de dupa datin'a in Sinóde observata, si detorint'a crestinésca dechiara cumca ca urmatori invetiaturei mantuatoriului Isusu Cristosu, in simbolulu credintiei nevatematu, si in onóre tienutele dogme a Bisericei resaritene neci o stremutare nu voiesce a face, ci prelanga pastrarea acelor'a, voiesce si cugeta numai asia lucruri a luá sub desbatere, care se atingu de imbunatirea clerului, inaintarea cresterii, luminarea poporului, si asigurarea unoru drepturi, dela care aterna unu fericitu viitoriu a Bisericei resaritene, si credinciosiloru acestei religiuni, spre care scopu precumu si senguru, asia toti medularii Sinodului au depusu juramentul marturisirei. — Dupa acést'a cu patrundietóre cuvinte aducandu inainte misielatatea clerului si miserabil'a stare a scóleloru poporului romanu de religiunea resaritena, in acarei urma precumu despre o parte clerulu dela sine incepandu, pana la celu din urma de cele mai trebuinciose se afla lipsitu, asia despre alta parte poporulu in lips'a scóleloru parasitu jace intru intunereculu nesciintiei si intru o langeda letargia; de unde numai cultur'a póte a-lu redicá; din carea pricina cu gele se iscusese, cumca acést'a numerósa natiune in tóta privinti'a este urgisita de alte natiuni civilisate; deci ca acestoru rane se se póta cascigá vindecare, ca si acést'a se póta in crescere, in cultura si in civilisatiune inaintá, si ca acestu poporu prin civilisatiune se se póta in asia pusetiune asiedia, ca prelanga nepatat'a si pastrat'a credintia cátra inalt'a casa stapanitória a Austriei, se fie in stare si cu cele mai folositóre servituri a-si intari credint'a si a redicá Patriei si Natiunei folositori barbati: cugeta de neaparata trebuintia a fi a se statui despre acele, care ar fi cu fiiésca umilintia a se cere dela Maiestatea Sa, prin urmare, presentédia Sinodului in acésta privintia unu proiectu, cuprindietoriu de tóte trebuintiele, neajunsurile si scaderile clerului si a poporului de religiunea resaritena romana, ce provinu din misielatatea clerului si isolat'a stare a scóleloru, care sub desbatere luandu-se, s'a determinatu:

Grozavele rane a poporului romanu de religiunea resaritena in privinti'a Bisericei, Clerului si a scóleloru asia adenci Munte, cátu lecuirea acelor'a numai dela netiermurit'a indurare a Maiestatii Sale, Prébunului nostru Monarchu póte proveni, deci Sinodulu acest'a, in numele Clerului si a poporului romanu de religiunea resaritena a Diecesei Aradului, in invingerea pastratei credintie catra inalt'a casa Austriaca, pe temeiulu Imperialei Constitutiuni din 4 Martie 1849, carea asecurédia tuturoru popóreloru Monarchiei Austriace egal'a indreptatire, cu omagial'a si fiiésca aplecatiune hotaresce a se asterne inaintea prénaltului Tronu urmatóriele puncturi de rugare, cu aceea prémilita rugatiune, ca adenceloru rane a acestui poporu, prin parintésca ingrigire si lecuire intindiendu, netiermuritei indurari Imperatesci partasiu a-lu face prégatiosu se se milostivésca.

(Va urmá.)

MATERIALE de INSTRUCIUNE. *)

Domnule Redactore!

Mi-iau libertate a me adresá la ospitalitatea diuariulu ce redigiati, cu atátu mai vertosu — fiindu initiatu la acést'a de chiamarea ce o portu, si adese ori — de D-Vóstra — graitu seriosu.

Vointi'a si tendinti'a mea Domnule Redactoru este a conlucrá pre terenulu celu vastu alu invetiamentului, — in publicitate.

Impulsu la acést'a mi dá necesitatea si reclamulu imperiosu alu invetiamentului.

La noi este fórte simtita lips'a de studia — respective: manuale didactice, — scrise in o limba dulce si atragátóre — pentru sutele si miile de baeti scolari, cari voru a sci carte, si a se tolosi in vietia, de cele ce au invetiatu.

In acetsu meritu, cu venirea mea la Aradu — am a Vi immanuá unu manualu completu de „Istori'a Romaniloru.“ Acum pentru deschiderea rubriciei (Materiale de instructiune) Vi alaturu materialu — si succesive — va urmá din: „Economia,“ si asia prerundu vedindu intimpinarea publicului — perondu tóte manualele cate se receru a se propune in cursulu scólei poporale romane.

*) In lips'a manualeloru de economia, credemu a face bunu servitiu invetiatoriloru nostri candu in acésta rubrica publicamu lucrarea dlui I. Tudurescu.

Red.

In privinti'a compusetiunei si a predarii materiiloru, eu am nisuitu a impreuná pracs'a cu teori'a, ceea ce pre campulu literaturii pedagógice si didactice — ta noi abia s'au ivitu.

Asiu fi mai traganatu, ca se incépa altii ast'a cale spinósa — si ca se nu dica cinev'a, cá-mi place a impune si a me viri; dar vedendu o inertia, o adormire si nepassare absoluta — am trecut prestu paciintia.

Multu indemnu si curgariu mi-au datu la acést'a si apretiuirea ce am intimpinatu din partea colegiloru, cari s'au imparasitu de câte unu manualu alu meu.

Si fiindu cá m'am demisu — a supune criticei publice tóte manualele cate le posedu — asiu astetpá ca multimea de colegi se se esprime in favórea ori defavórea loru — ca asia apretiuindu ce este bunu — si delaturandu ce este reu si ne oportunu — se implinim lacun'a cea mare si generala — prin conlucrare solidara si nepreocupata.

Ioanu Tudurescu.

Invetiatoriu la scóla superióra romana din Lipova si prof. de gimnast: la scóla civila etc.

Introducere in Economia.

§. 1.

Fiindcá totu omulu are ocupatiunea sa cu care se deprinde, economi'a ne invétia: a lucrá, a pestrá, a fi diliginti si cu rónduiala buna, — ca se potemu castigá cele de lipsa pentru traiulu vietii nóstre cu dreptate, — se fimu ómeni de omenia, avuti si indestulati.

§. 2.

Ocupatiunile ómeniloru.

Unii ómeni se ocupa cu plugari'a (agronomi'a). Altii ómenii se ocupa cu gradinari'a (horticultur'a). Altii cu pomari'a (pomologi'a). Altii cu maiestri'a (industri'a). Altii cu negotietori'a (comerciulu). Si alti ómeni se ocupa cu invetiatur'a (intieleginti'a).

Ocupatiunea 1. Ce ne invétia economi'a? — Care sunt ocupatiunile ómeniloru? —

I.

Plugari'a (Agronomi'a).

§. 3.

Plugari'a ne invétia a lucrá pamentulu si alu semená, ca se producemu bucate si nutrimente, pre seam'a ómeniloru si a vitelor. Ómenii, cari se ocupa cu lucrarea pamentului se numescu: plugari (agronomi).

§. 4.

Speciele pamentului.

Pamentulu este: 1. negru 2. jumetate negru 3. albu, 4. rosiiu 5. galbenu 6. városu 7. petrosu 8. tieranosu (nasiposu). Pamentulu negru este mai roditoriu, celu albu, rosiiu, galbanu s. a. nu e prea roditoriu, si ca se fia roditoriu — trebuie gunoitu.

§. 5.

Uneltele plugariului.

Plugariu trebuie se aiba: boi ori cai, cu carii se are, apoi: caru, plugu, grapa, cósá si alte instrumente bune de economia; boii ori caii se fia in potere, ca se póta cu ei lucrá, — si plugariulu trebuie se fia sanetosu si diliginte la lucru, cá numai asia va poté lucrá pamentulu bine, si va poté produce bucate multe.

§. 6.

Fruptele séu ródele pamentului.

Fruptele cu cari se nutrescu ónenii se numescu: bucate si legume anume: griulu, secar'a, cucuruzulu, orzulu, cartofii, curechiulu, mazerea s. a.

Ocupatiunea 2. Ce ne invétia plugari'a? — Cum se numescu ómenii cari se ocupa cu plugari'a? — Câte specii de pamente sunt? — Ce unelte trebuie se aiba plugariulu? — Cu ce frupte se nutrescu ónenii? —

(Va urmá.)

AVISU

catra membrii asociatiunei nationale aradane pentru cultur'a poporului romanu.

Adunarea generala a asociatiunei nationali aradane pentru cultur'a poporului romanu in siedinti'a sa ultima din 15 Iuniu 1874 a insarcinatu o comisiune de cinci, pentru a censurá, incuirá si a licuidá tóte socótele, actele

si statulu asociatiunei incepuandu dela urdira ei; apoi pentru terminarea acestoru lucrari a pusu unu terminu preclusu de trei luni, ineuviintandu totodata pentru usiorare aplicarea unui contabilu cu o remuneratiune corespundietoria, si in fine a autorisatu pre presidiu, a desfige terminu pentru continuarea adunarii generali de locu ce va fi gat'a comisiunea cu reportulu seu.

Deorace a aspiratu de multu terminulu preclusu de trei luni, fara ca se sciu vre-unu resultatu alu lucrariloru comisionali atinse mai susu; deorace acum in a sieptea luna dela prorogarea adunarii generali, nu mai potu portá respunderea pentru asia indelungata prorogare, si deorace — mai alesu dupa stramutarile intemplete cu mine intre astfelu de stari ale trebiloru asociatiunei nóstre mi este fórté greu a stá in fruntea acestei asociatiunei: eu cu acést'a prefigu, si prin foile nóstre natiunali publicu terminulu pentru continuarea adunarii generali a asociatiunei nóstre aradane pentru cultur'a poporului romanu pe diu'a $\frac{1}{16}$. Februaru a. c. la 9. óre demaneti'a la Aradu si punu la ordinea dilei:

1. Alegerea presiedintelui adunarii generali in loculu meu, care me afiu motivatu a renuciá pe atunci la acést'a onorifica insarcinare.

2. Reportulu comisiunei censuratórie esmise din siedinti'a ultima.

3. Cestiunea sulevata deja despre revisiunea si modificarea statuteloru asociatiunei.

4. Alte obiecte, ce dóra la propuneri din partea membriloru voru fi de a se desbate in sver'a asociatiunei. Aradu, $\frac{9}{20}$. Ianuariu, 1875.

Mironu Romanul, m. p.
metropolitu, ca presiedintele adunarii generali.

VARIETATI.

** (Balu.) Junimea romana din Aradu, duminica la $\frac{2}{14}$ Februaru a. c. (diu'a deschiderei sinodului electoralu) va arangia balu in sal'a otelului „Crucea alba.“ Venitulu curatu este menitu pentru gatirea scólei romane gr. or. de langa biserica catedrala de aici. Pretiulu unui biletu de intrare: Pentru persóna 1 fl. v. a. pentru familia 3 fl. v. a.

= „Cocosiu-Rosiu“ este numele noului diuarit umoristicu ce apare la Brasieu sub redactiunea Dlui advocatu Iosifu Puscaru. Pretiulu pre 1 anu 6 fl. pre $\frac{1}{2}$ anu 3 fl. —

□ **Calendaru** pre an. ord. 1875. edatu de „Societatea pentru cultur'a rom. in Bucovin'a.“ Anulu II. Cernauti 8 mare, formatu de lessiconu. Cuprinde: Cronologia bogata, Cal. Iulianu, Gregoriannu, Armenescu si Evreescu. Tablele pentru lungimea dileloru, resar. si apus. sorelui. Masurele si ponderile cele noue. Oficiulu postale. Oficiulu telegraf. Tergurile. Notitie instructive despre Calendaru. Discursu despre increstinarea Romaniloru. — Seraci'a la poporulu nostru, causele ei si mediulocele in contra-i. — Unele recugetari despre starea culturei la poporulu din Bucovin'a. Mai multe poesie „Fetiurulu Dediului“ (tradiitiune poporale.) — Unu omóru (din reminiscintiele unui criminalistu.) — Cei ce dorescu a avé acestu Calendaru sè se adreseze la tipografi'a lui *Rudolf Dekhardt* in Cernauti.

(Necrologu.) **Ravec'a Gentiu**, in etate de 47 de ani, si 29 alu fericeitei casatorii dupa unu morbu scurtu in 20. Noembre st. v. la $\frac{1}{2}$ pe 3 óre d. m. a trecutu din viétia lasandu in profundu doliu pre sociulu seu Teodoru Gentiu preotu gr. or. in Ceisior'a com. Bihoru; pre fiii Ioanu Gentiu, teologu, Iosifu stud. ficele Floarea maritata, si Aniti'a, si pre ginerele Petru Lazaru preotu gr. or. in Varvizu. Fia-i tierin'a usióra si memori'a eterna!

Invitare de prenumeratiune la

„LUMINA“

Flóia bisericesca, scolastica, literaria si economica, Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu celea din fruntea foii, adeca:

Pentru *Austro-Ungaria* 6 fl. v. a. la anu, si 3. fl. v. a. pre $\frac{1}{2}$ anu.

Pentru *Romani'a si strainatate*, pre anu 9 fl. v. a. pre $\frac{1}{2}$ anu 4 fl. 50 cr.

Numerii 1 si 2 din Lumina se vor spedá la toti abonanti vechi, ér dela numerulu 3 numai la cei ce-si voru fi renoitu abonamentele.

REDACTIUNEA „LUMINEI“.

Concursu.

2

Pentru postulu invetiatorescu din Comun'a bisericesca Siagu, Inspectoratulu Temisioriei se deschide concursu pana in 15. Februaru a. c.

Cu acestu postu suntu legate urmatoriele beneficie:

1. 105 fl. v. a. si 8 fl. pausialu scripturiticu.
2. 20 meti de gráu si 20 meti cucurúdiu.
3. Patru lantie pamentu aretoriu.
4. 7 stangeni de lemne din cari se va incaldi si scol'a.
5. Cuaitiru liberu cu gradina mare.

Doritorii de a ocupá acestu postu au se tramita recursele sale instruite conformu §-13 din statutulu organicu stili-sate catre comitetulu parochialu Inspectorulu de scóle Dr. Vasiciu in timpulu prescristu mai susu, si incátu se pote sè se arete in vre'o duminica ori serbatore in biserica si se cante.

Siagu 1. Ianuariu 1875.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoierea mea: **Dr. Vasiciu**, insp. cerc. de scol.

CONCURSU

3

Pentru statiunea invetiatoresca de nou infiintata, gr. or. confesionala romana din *Ghirocu*, protopresviteratulu Timisiorii, comitatulu Timisiului, se deschide prin acést'a, concursu pana in 7 Ianuariu 1875 s. v. in care di se va tiené si alegerea.

Emolumintele cu acestu postu impreunate suntu: a.) in bani gata 150 fl. v. a. b.) 40 cubule de gráu c ratu c.) 10 fl. v. a. pausialu d.) 10 orgii de lemne din care are a se incaldi si scól'a, si cuartiru cu 2 gradini.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune au a-si tramite recursele loru — instruate in sensulu statutulu organicu, dinpreuna cu testimoniulu de calificatiune, si adresate comitetulu parochiale — catra Magnificent'a Sa Domnulu Dr. Panlu Vasiciu insp. cerc. de scóle totu odata au a se presentá intr'o duminica séu serbatóre in biserica pentru canterile bisericesci.

Ghirocu in 1 Decembre 1874.

Comitetulu parochialu,

Cu scirea si invoierea mea **Dr. Vasiciu**, Insp. cerc. de scóle.

Concursu

3

pentru statiunea invetiatoresca din Ianosda, care in urmarea hotaririi venerabilulu consistoriu dto 12. Decembre a. c. Nr. 611. sc. e a se deplini.

Emolumintele anuale suntu: in bani 115 fl. v. a. in naturale 15 cubule grau, 15 cubule cucurúdiu, 5 orgii de lemne a invetiatorulu, 5 orgii pentru scóla, 6 jugere de pamentu, gradina, si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati recursurile loru cu documentele necesarii, adresate comitetulu parochialu din Ianosda, a le trimite subscrisulu in Tulc'a pana in 19. Ianuarie 1875 candu va fi si alegerea.

Ianosda, 20. Decembre 1874.

Comitetulu parochialu,

in contielegere cu **Moise Porumbu**, insp. cerc. de scóle.